

Mondiale vergelijking toont grote verschillen in kostprijs melkveebedrijven

Groot bedrijf heeft lagere kosten

Grote bedrijven in het buitenland inspireren veel Nederlandse melkveehouders, onder meer vanwege de lagere kostprijs.

Interessant is het om te weten waarom deze bedrijven groot zijn en waarom ze een lage kostprijs hebben. Moeten ook Nederlandse melkveebedrijven groot zijn om een lagere kostprijs te realiseren?

tekst **Michel de Haan**

In de industrie is veelal de stelregel dat meer produceren leidt tot minder kosten per eenheid. Ook voor de melkveehouderij geldt deze verwachting. Er zijn over de hele wereld verschillende soorten melkveebedrijven met verschillende omstandigheden, waaronder zeer grote bedrijven.

Vaak is het zo dat de kosten per kilogram melk voor die grote bedrijven elders op de wereld veel lager liggen dan in Nederland. Een vergelijking tussen typische melkveebedrijven in verschillende landen kan inzicht geven in de economische verschillen tussen melkveebedrijven, met name bij verschillende omvang.

Aan de hand van cijfers van het International Farm Comparison Network (IFCN) over het jaar 2007 zijn zes bedrijven met elkaar vergeleken. Het gaat hierbij om een typisch melkveebedrijf met 157 koeien in Nederland,

een bedrijf met 82 koeien in Noord-Duitsland, een bedrijf met 650 koeien in Oost-Duitsland, een bedrijf met 3000 koeien in Texas (VS), een bedrijf met 610 koeien in Nieuw-Zeeland en een bedrijf met 1700 koeien in Argentinië.

De bedrijven in Nederland en Noord-Duitsland worden als klein beschouwd in vergelijking met de melkveebedrijven in de andere landen.

Melkprijs veelal onder kostprijs

Uit een eerste vergelijking op hoofdlijnen blijkt dat in slechts één geval de melkprijs duidelijk hoger ligt dan de totale kosten (prijsniveau 2007 en inclusief berekende kosten). Het betreft het typische Argentijnse melkveebedrijf met 1700 melkkoeien. Voor alle andere bedrijven is het kostenniveau hoger dan of vergelijkbaar met de melkprijs.

Tabel 1 laat de verschillen zien in opbrengsten, kosten en bedrijfseconomisch

resultaat tussen de genoemde bedrijven. Als eerste valt op dat de opbrengsten voor de Nederlandse en Duitse bedrijven (zowel Noord als Oost) hoger liggen dan op de andere bedrijven. Dit komt door hogere melkprijzen, vee prijzen en subsidies.

Gelet op de kosten voor productie blijken alleen de typische bedrijven in Nieuw-Zeeland en Argentinië fors lagere productiekosten te hebben dan de bedrijven in Nederland en Duitsland. Het grootste bedrijf, in Texas, heeft zelfs de hoogste productiekosten per 100 kilo melk. Dit is vooral toe te schrijven aan de voerkosten. Het bedrijf gebruikt geen land en moet al het voer aankopen. De bedrijven in Nederland en Duitsland hebben hoge productiekosten door hoge kosten voor voer, machines en gebouwen.

De kosten voor productiefactoren (land, arbeid, kapitaal en quatum) zijn veel hoger voor de kleinere bedrijven in Nederland en Noord-Duitsland dan voor alle andere grotere bedrijven. Quatumkosten zijn er bijvoorbeeld niet voor de bedrijven in Texas, Nieuw-Zeeland en Argentinië.

Nauwelijks verschil in inkomen

Als logisch gevolg zijn de totale kosten voor de kleinere bedrijven in Nederland en Noord-Duitsland het hoogst. De bedrijven uit Oost-Duitsland en Texas hebben circa 10 cent lagere kosten per kilo melk. Vervolgens hebben de typische melkveebedrijven uit Nieuw-Zeeland en Argentinië weer ruim 20 cent lagere kosten per kilo melk. Het netto bedrijfsresultaat (opbrengsten min kosten per kg melk) verschilt uiteindelijk niet veel tussen de bedrijfstypen. Het verschil in kostprijs is dus groter dan het verschil in inkomen.

De verschillen tussen de grote en de kleinere bedrijven worden veroorzaakt door de omvang van de bedrijven, maar zeker ook door de verschillen tussen landen. Geografische ligging, klimaat, politiek, economie, bevolkingsdichtheid en beschikbaarheid van arbeid en subsidies spelen hierbij een belangrijke rol. De Eu-

bedrijf	Nederland	Noord-Duitsland	Oost-Duitsland	Texas (VS)	Nieuw-Zeeland	Argentinië
aantal koeien	157	82	650	3000	610	1700
melkproductie (tonnen meetmelk)	1293	670	5390	27315	3144	11580
opbrengsten						
melk- en veeverkopen	56,8	57,0	54,2	45,4	24,4	24,9
kosten						
aankoop dieren	0,0	0,0	0,5	0,1	0,1	0,0
kosten voor voer(productie)	11,2	12,6	10,4	30,5	7,1	3,8
veekosten	2,3	2,1	3,0	1,5	1,3	1,2
machine- en loonwerkkosten	11,2	11,1	10,7	2,1	2,4	2,4
gebouwen	5,5	1,9	2,9	0,6	1,0	1,3
overige kosten melkvee	2,7	5,0	4,8	6,2	1,4	2,1
kosten voor productie	32,9	32,8	32,3	41,0	13,4	10,8
landkosten	7,3	4,6	3,7	0,1	5,4	4,1
arbeidskosten	9,4	13,6	9,9	3,2	3,5	4,0
kosten voor kapitaal	6,7	2,3	2,3	1,4	4,2	0,5
quotumkosten			3,5	3,4	1,1	0,0
kosten productiefactoren	26,9	23,8	17,1	4,7	13,1	8,7
totale kosten	59,8	56,7	49,4	45,7	26,5	19,5
netto bedrijfsresultaat	-3,0	0,3	4,8	-0,3	-2,1	5,4

Tabel 1 – Opbrengsten, kosten en inkomen in Amerikaanse dollars per 100 kilo meetmelk voor zes typische melkveebedrijven in Nederland, Duitsland, Amerika, Nieuw-Zeeland en Argentinië (bron: IFCN, Dairy Report 2008)

ropese landen kennen een melkquotum, dat kostenverhogend werkt. Daarnaast zijn productiemiddelen als land en arbeid in Europa een stuk duurder dan in Amerika en Nieuw-Zeeland. Bedrijven in Europa maken daarnaast meer gebruik van gebouwen dan de bedrijven in Amerika en Nieuw-Zeeland. Dit heeft deels te maken met klimatologische omstandigheden, maar zeker ook met de keuze van het bedrijfssysteem. Externe niet-bedrijfsgebonden omstandigheden bepalen dus voor een groot deel de kosten. Hierdoor is het in landen met goedkope productiefactoren eenvoudiger om een groot bedrijf te stichten, maar leidt een grote bedrijfsomvang ook tot lage kosten?

Groot heeft kostprijsvoordeel

Om verstoring door externe omstandigheden zo veel mogelijk te voorkomen, is een vergelijking binnen Duitsland, tussen het Noord-Duitse en Oost-Duitse be-

drijfstype, zinvol. Daarbij is te zien dat de melkprijs vergelijkbaar is, en dat het kostenniveau op het Oost-Duitse bedrijf lager ligt. Dus in dit geval leidt een groter bedrijf wel degelijk tot lagere kosten. Maar ook bij deze twee bedrijven binnen één land heb je nog steeds te maken met externe omstandigheden die verschillen veroorzaken. Denk bijvoorbeeld aan de lagere kosten voor grond, arbeid en quotum in Oost-Duitsland.

Uit tabel 1 blijkt dat grote bedrijven naast goedkope productiefactoren ook lagere arbeidskosten hebben en minder kosten voor machines, loonwerk en brandstoffen. Een grote bedrijfsomvang leidt vaak tot een efficiënte bedrijfsvoering en een efficiënt gebruik van machines en installaties. Een ander schaaffect is de prijs van productiemiddelen zoals voer en gebouwen, die per eenheid goedkoper zijn bij grote hoeveelheden. Uit de vergelijking is te concluderen dat

Ir. M. H. A. de Haan, specialist bedrijfsontwikkeling WUR Livestock Research en Nederlandse vertegenwoordiger in IFCN

grote bedrijven in het buitenland vooral een kostprijsvoordeel hebben en daardoor makkelijk kunnen opschalen. Dit betekent niet dat het voor Nederland vanzelfsprekend is dat schaalvergroting leidt tot een lagere kostprijs, want grond, arbeid en quotum zijn hier dure productiefactoren. |

Hoe realiseer je een lage kostprijs?

Grote Nederlandse melkveebedrijven kunnen het volgende leren van grootschalige buitenlandse melkveebedrijven om zo een lage kostprijs te realiseren:

- Denk zakelijk bij het opzetten van het bedrijfssysteem. Zet lage kosten centraal en voer een uitgekende strategie consequent uit.
- Benut productiemiddelen als machines en installaties zo intensief mogelijk.
- Zoek werknemers passend bij werkzaamheden en voer werkzaamheden volgens vaste afspraken uit.

